

۱۵۸۵۴۸۵

نسخه ۱

راهبردهای اصلاح نظام آموزش و پرورش کشور
با تأکید بر سند تحول بنیادین و اسناد بالادستی

میرف
مهدی عالی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۷

بسم الله الرحمن الرحيم

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید رجایی، پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۸۰۸۸۲-۶۶

نسخه ۱ راهبردهای اصلاح نظام آموزش و پرورش کشور با تأکید بر سند

تحول بنیادین و اسناد بالا دستی

مؤلف: مهدی عالمی

ناشر: انتشارات آوای نور

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۵۷-۷

قیمت ۱۴۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

پندار استوار از درگاه الهی به جهت رهافتن های ناصحیح سیستمی و
 حربه ای در خدمت سال خدمت

مهری، مهدی، ۱۳۴۹ -

سرشناسه	عالمی، مهدی، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	نسخه ۱: راهبردهای اصلاح نظام آموزش و پرورش کشور با تأکید بر سند تحول بنیادین و اسناد بالادستی/مؤلف مهدی عالمی.
مشخصات نشر	تهران: آوای نور، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۵۶ص.
شابک	978-600-309-357-7
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
موضوع	آموزش و پرورش -- ایران -- مدیریت
موضوع	Education -- Iran -- Management
موضوع	مدرسه ها -- ایران -- مدیریت و سازماندهی
موضوع	School management and organization -- Iran
موضوع	کیفیت فراگیر در آموزش و پرورش -- ایران
موضوع	Total quality management in education -- Iran
رده بندی کنگره	LB۱۳۷۲۸۰۶/۵۲ع
رده بندی دیویی	۳۰۰۹۵۵/۳۷۱
شماره کتابشناسی ملی	۵۱۱۲۳۴۰

فهرست

- سخنی با بزرگان، دست‌اندرکاران و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت ۱۵
- پیش‌گفتار ۱۹
- ۱- بازنگری اساسی «فرایند تربیت معلم (به عنوان مهمترین رکن نظام آموزشی) با رویکرد تربیت «معلمین چند تخصصی» ۲۱
- اثرات تربیتی و آموزشی معلم چند تخصصی ۲۱
 - میزان شناخت معلمان و دانش آن در درونی کردن ارزش‌های دانش‌آموزان ۲۷
 - شناخت دانش‌آموزان درجه تفاوت‌های فردی ۲۹
 - توجه به نقش الگویی معلم ۳۱
 - تقویت ارتباط مؤثر اولیا و معلمان ۳۲
 - همپوشانی مدرسه و اولیا در آموزش و تربیت ۳۲
 - ضرورت تعامل خانه و مدرسه ۳۳
- ۲- بازتعریف در مدیریت آموزشگاهی با رویکرد مدرسه محوری و خودگردانی مدارس و تعریف نقش سرپرستی مدیران برای معلمان مدارس ۳۴
- باز تعریف شرح وظایف مدیران و کادر مدارس و معلمان و کاهش «خالی» تصدی‌گری اداره ۳۴
- لینک حقوق با عملکرد با نظر مدیر بلا فصل ۳۴
- انجام امور اداری و کارگزینی، ابلاغ، تقلیل، صدور احکام و... در آموزشگاه و کاهش ارتباط با اداره ۳۵
- واریز مستقیم بودجه به مدارس با عنایت به قوانین بالا دستی سازمان برنامه و بودجه و نظام بودجه ریزی کشور و سازمان بازرسی ۳۶
- افزایش اختیارات مدیران مدارس ۳۷

- تبدیل مانع!!! (مدیر، معاونین، معلمان، مشاور و اولیا) به عامل آموزش و تربیت... ۳۸
- افزایش انگیزه معلمان در تعامل سازنده با مدیریت مدرسه ۳۸
- تعریف نقش مدیران مدارس به عنوان سرپرست معلمان و جایگزینی گفتمان ایجابی به جای گفتمان سلبی در فضای تربیتی آموزشگاه ۳۸
- تنظیم برنامه و طراحی عملیات مدرسه بر اساس نیاز و اولویت بومی هر آموزشگاه..... ۳۹
- ارتقای بهره وری مدیریت آموزشگاه ۳۹
- کاهش و حذف نقش تخریبی برنامه های تحمیلی در سرکوب توانمندی دانش آموزان و همکاران و مدیران ۴۰
- ارتقای نقش مدیر در فرایند یاددهی ۴۰
- تمرکز و آشوب مدیریت، معاونین و معلمان در شروع سال تحصیلی و تاثیر آن در تربیت به جهت ارتباطات یک با جامعه هدف ۴۱
- نقش اعتماد به معلمان و معلمان در مدارس و تاثیر آن در فرایند تربیت..... ۴۱
- ایجاد زمینه و بستر لازم برای تربیت دانش آموزان خلاق و توجه به تفاوت های فردی آنها ۴۲
- نسبت دانش آموز به معلم (تراکم کلاس) در پایه های مختلف با نظر مدیر و عوامل درگیر کار در این نوع مدارس باز تعریف و بازنگری ۴۲
- همسویی برنامه های آموزشی و پرورشی با نیازهای تربیتی و توانمندی دانش آموزان ۴۲
- حذف فاصله بین برنامه ریزی تربیتی با اجرا در فرایند مدیریت آموزشگاه..... ۴۳
- تقویت احساس مسئولیت در مدیران، معلمان و دانش آموزان ۴۳
- طراحی سیستم باز و نقش آن در تربیت دانش آموزان ۴۴
- مدیریت سیستم بسته و کنترل عوارض آن در فرایند تربیت دانش آموزان ۴۴
- تمرین و آمادگی برای پذیرش هزینه ریسک برای مدیران، معلمان و دانش آموزان در فرایند تربیت ۴۴
- نقش و جایگاه راهبری و نظارت دولت در فرایند تربیت ۴۵

۳- بازتعریف نقش ضمن خدمت و روش اجرای آن با رویکرد اثرگذاری مستقیم در فرایند

آموزش با اخذ نیاز سنجی از طرف معلمان و خصوصاً مدیران بلافصل ۴۶

○ ایفای نقش معلم و مدیر بلافصل برای نیاز سنجی ضمن خدمت معلمان ۴۶

○ آزاد سازی انرژی و توانمندی معلمان در مسیر ارتقای فرایند تربیت و آموزش ... ۴۶

○ باز آموزی معلم ضعیف با نیاز سنجی مناسب و با مدیریت مدیر بلافصل ۴۶

○ تقویت و ایفای نقش ضمن خدمت در ارتقای فرایند تربیت و یادگیری ۴۷

○ تقویت نقش نیروی انسانی در صحنه برای اجرای برنامه های مدارس ۴۷

○ تلاش تمرکز و تعدیل نقش ادارات در فرایند اجرای ضمن خدمت ۴۷

○ نحوه مواجه با معلمان ضعیف و ناکارآمد ۴۸

○ تبدیل معلمان ناکارآمد به معلمان توانمند ۴۸

○ تغییر نقش معلمان از مانع به عامل آموزش در فرایند تربیت ۴۹

○ جهت دادن مناسب به سرنه های ضمن خدمت با هدف گذاری توسط مدیر و

معاونین و معلمان و حتی دانش آموزان ۴۹

○ کنترل اعتراضات دانش آموزان و اواند از معلمان ناکارآمد و پاسخ گویی مناسب

مدیر آموزشگاه ۴۹

۴- باز تعریف در ساخت مدارس و کالبد فیزیکی مدارس و -ینش صندلی در کلاس با

هدف ارتقای تعلیم و تربیت و ایجاد بستر لازم برای بهره منای از روش های تدریس

متنوع همراه با شاداب سازی فضا و ایجاد مدرسه زندگی با رویکرد تربیت نیروی

..... ۵۰

○ طراحی ساختمان آموزشی به شکل H و یا طرحی که با حفظ و ارتقای کیفیت

آموزش با محوریت فعالیت یادگیرنده منجر به کاهش و حذف آلودگی صوتی،

بصری و محیطی شود ۵۰

○ حذف چند طبقه سازی مدارس و در صورت عدم امکان حذف طبقات کاهش

ارتفاع پله ها از ۱۸ سانت به ۱۴ سانت و یا جایگزین مناسب (آسانسور) برای رفع

آسیب پله ها برای همکاران فرهیخته با نظر کارشناسان پزشکی و فیزیولوژیست .. ۵۱

- باز تعریف استاندارد کلاس ها و افزایش ابعاد کلاس به حداقل ۷۰ متر با عنایت به
تأثیر ابعاد و شکل هندسی چینش صندلی کلاس و تأثیر آن در فرایند یادگیری و
یاددهی و مدرسه زندگی ۵۲
- بستر سازی جهت بهره گیری از چینش کالبدی و صندلی کلاس ها در بروز
استعداد دانش آموزان و معلمان و زمینه ی مناسب برای ایجاد بارش مغزی ۵۲
- بهره برداری از فضای فیزیکی (نور، رنگ، نظافت و...) و نقش آن در فرایند تربیت) ۵۳
- سالن های مختلف (نهارخوری، کتابخانه، ورزش و...) و نقش آن در فرایند تربیت ۵۳
- یکرود ایجاد مدرسه زندگی (پرهیز از یکنواختی و برخورداری از فضای سبز و
توجه به آلات مختلف حرکت و فعالیت دانش آموزان و...) ۵۳
- بستر ایجاد عرف صبحانه و توجه به صبحانه و پذیرایی و نقش آن در آموزش ... ۵۳
- بستر سخت افزاری لازم جهت آموزش علوم رایج، و راه و رسم زندگی و کار و
مهارت به دانش آموز ۵۴
- نظام آموزشی در واقع تکمیل کننده ی وظیفه ی خانواده در امر تربیت است ۵۴
- در مدارس و کلاس ایجاد محیط شاداب، جذاب، دوستانه و با نشاط همراه با
آموختن مسائل علمی با تأکید بر کاوش دانش آموزان تأکید شود. ۵۴
- روش های تدریس و نقش آن در فرایند تربیت رایجاد بستر لازم برای روش های
خلاق تدریس ۵۵
- تقویت تعامل هدفمند بین مدرسه و منزل، فرایند تربیت در مدرسه مکمل و ادامه ی
منزل می باشد ۵۶
- بازی جزئی از فرایند یادگیری است ۵۶
- بستر لازم برای اعتماد به دانش آموزان در کتاب خانه و فضاهای عمومی، کتابخانه و
سالن های غذاخوری و... ایجاد شود ۵۶
- ساختار آموزشی متوسطه شناور و بر پایه تجميع نظری و فنی و مهارتی با رویکرد
جهت دهی دانش آموزان بر پایه توانمندی فردی ۵۷
- در کلاس آب سرد و گرم طراحی گردد ۵۷

- بستر لازم برای آموزش مهارت با ایجاد کارگاه خودساخته دانش آموز در کلاس
- برای تمام دانش آموزان از پایه ی چهارم تا نهم در کنار دروس مختلف ۵۸
- سخت افزاری لازم برای کنترل و کاهش پارادوکس تربیتی بین توقع و انتظار و نیاز
- دانش آموزان با روش آموزش و تربیت در فرایند تعلیم و تربیت ایجاد شود ۵۸
- فضای فیزیکی و روانی شاد (نور، رنگ، نظافت و...) و نقش آن در فرایند تربیت
- مورد توجه قرار گیرد ۶۰
- ایجاد بستر مناسب برای بروز استعداد و علاقه و توانمندی و کشف ناتوانی
- دانش آموزان ۶۱
- بستر لازم برای آشنایی بر مبنای یادگیری مفهومی و کاربردی (نه فقط حفظ
- کردن) ۶۳
- بستر سازی برای برنامه ها و بازی های خلاقانه در محیط کلاس و مدرسه ۶۴
- ۵- ساماندهی و تثبیت حداقل سه تا شش ساله معلمان (نظام دوری طرح تحول بنیادین)
- خصوصاً در دوره ابتدایی به جهت سرگذا ی تربیتی و آموزشی و توجه به تفاوت های
- فردی دانش آموزان و معلمان همراه با دانش افزایی همکاران ۶۷
- به رفتار و مهارت های ارتباطی و شهروندی دانش آموزان اهمیت زیادی داده
- می شود ۶۷
- توجه به تفاوت های فردی دانش آموزان. (دانش آموز دیر آوز نیز هوش و خاص،
- فعال و پر انرژی و ۶۸
- تفاوت های روانی و جسمانی دانش آموزان ۶۸
- تغییر و ترمیم روش تربیتی دانش آموزانی که در سال های اولیه زندگی در خانواده
- مناسب تربیت نشدند ۷۰
- طراحی و ایجاد پناه عاطفی برای دانش آموزان ۷۱
- ایجاد زمینه برای همراهی و همکاری اولیا با مدرسه ۷۳
- ارتقای دانش روانشناسی مدیران، معلمان و اولیا با نیاز سنجی مناسب ۷۵

○ ترویج روش علمی و روانشناسی در مواجهه با تفاوت های فردی و نیازهای

دانش آموزان ۷۸

○ تقویت نقش مشاوره در فرایند تربیت و کمک گرفتن از همکاران مؤثر در فرایند

مشاوره ۸۱

۶- تغییر و باز تعریف در فرایند محتوای آموزش ۸۳

○ نقش آفرینی معلمان و دانش آموزان در فرایند تولید محتوای آموزشی ۸۳

○ کاهش و در صورت امکان حذف آزمون های هماهنگ در پایه های ابتدایی و

متوسطه اول ۸۴

○ تعریف ۴۰ الی ۸۰ ساعت مهارت تا پایان متوسطه اول با بهره گیری از ظرفیت

داخل آموزش و پرورش و مراکز فنی و حرفه ای وزارت کار و خصوصی ۸۵

○ توجه به میراث و زمان آموزش و نقش آن در تربیت ۸۷

○ هدف گذاری مناسب برای تحصیل (آمادگی برای دانشگاه یا زندگی) ۸۸

○ تمهید مقدمات حذف تدریس کنکوری ۸۹

○ جهت دهی صحیح ذهنی دانش آموزان در فرایند آموزش و دستیابی به هدف

هدایت سی درصد دانش آموزان به سمت آموزش عالی ۹۱

○ به آموزش جامع و کاربردی توجه شود ۹۱

۷- تغییر رویکرد از آموزش دینی و اخلاقی به تربیت دینی و اخلاقی با تقویت و باز تعریف

نقش معلمان در دروس مختلف ۹۳

۸- هدایت منابع مالی و افزایش حقوق (خصوصاً در مرحله دوم رتبه بندی معلمان) به سمت

بهره وری تربیتی و ایجاد روش کارانه ای در افزایش حقوق با ایفای نقش مدیر بلا فصل

در تصمیم سازی موضوع ۹۷

○ حذف فاصله ی زمانی و مکانی بین حقوق و پاداش دهنده و کارکنان ۹۷

۹- تغییر و اصلاح چارت سازمانی در ادارات با رویکرد چابک سازی و کاهش بروکراتیک

اداری و تغییر نقش ادارات از مانع به عامل آموزش و پرورش (حداقل ۵۰ درصد چارت

موجود اضافه و مانع فرایند تعلیم و تربیت می شوند) ۱۰۰

- ۱۰- بازتعریف شرح وظایف مدیر، معاونین، معلمان، دانش آموزان و مستخدم و سرایدار مدرسه ۱۰۲
- ۱۱- هم پوشانی و ادغام معاونتهای وزارت، استانها و نواحی و مناطق با رویکرد مدیریت یکپارچه در سیستم آموزش و پرورش ۱۰۴
- ۱۲- تغییر نقش معلمان، دانش آموزان و... از منفعل به فعال در فرایند مدیریت آموزشگاه با رویکرد نهاده‌ی نه کردن اعتماد به معلم و تقویت الگو سازی معلم ۱۰۷
- اعتقاد به دلمان و مدارس به عنوان اولین، مهمترین و مؤثرترین عنصر تعلیم و تربیت رسمی ۱۰۷
 - نقش مدارس در آسایش جایگاه معلمان و اولیاء با توزیع مناسب وظایف ۱۰۸
 - تقویت نقش راهنمایی و راهبری و الگویی برای معلمان و کاهش نقش انتقال دهنده مطلب ۱۰۸
 - باز تعریف در تولید محتوای آموزشی کتاب ۱۰۹
 - کنترل و مدیریت بر مقاومت (مخالفت) نهان مدیر، معلم، اولیاء و دانش آموز در مقابل برنامه ها. ۱۱۰
 - ایجاد زمینه‌ی بروز استعداد مدیر، معلم، اولیاء دانش آموزان در فرایند آموزش ۱۱۲
 - گسترش مشاوره در فرایند تربیت با همکاری و هدایت همه عوامل آموزشی خصوصاً معلمان ۱۱۳
 - شرایط ایجاد بارش مغزی برای معلمان و عوامل و متغیرهای دیگر در فرایند تعلیم و تربیت ۱۱۴
 - تقویت و ارتقای آمادگی معلمان در مواجهه با دانش آموز و کلاس ۱۱۴
 - باز تعریف وظیفه و نقش تربیتی معلم در تربیت دانش آموزان پرنرزی، مشکل دار(ناهنجار) ۱۱۵
 - ایفای نقش معلمان در تنظیم ساعات کاری و خود تنظیمی ساعات باز آموزشی (ضمن خدمت) معلمان ۱۱۶

- باز تعریف وظایف معلمان در کلاس. (مدیر کلاس، تنظیم دفاتر کلاس، تدریس یا تربیت پیوسته و مستمر) ۱۱۶
- توجه به پناه عاطفی دانش آموزان در نظام آموزشی ۱۱۷
- کاهش (حذف) گسست عاطفی و تربیتی بین دانش آموز و معلمان و اولیاء ۱۱۸
- انگیزه‌ی شغلی معلمان با درونی شدن معلمی و با آرزوی کار با کودکان و نوجوانان تقویت می‌شود ۱۱۹
- معلمان از طریق ارتباط نزدیکی که با دانش آموزان ایجاد میکنند به نقاط ضعف و قوت آن‌ها پی می‌برند و بر اساس آن برنامه‌های تربیتی را تنظیم میکنند ۱۲۰
- دانش آموزان با موضوع ارتباط ایجاد می‌کند و آموزش کاربردی می‌شود. دانش آموز موضوع انتخاب ۱۲۰
- ۱۳- تغییر نقش دانش آموزان از پذیرنده‌ی صرف به فعال در فرایند تحصیل با ایفای نقش در مدیریت آموزشگاه ۱۲۲
- خاطره سازی مثبت ذهنی از فعالیت دانش آموزان در فرایند تحصیل با ایفای نقش در مدیریت کلاس و آموزشگاه ۱۲۲
- شخصیت دادن به دانش آموزان و نقش آن در رشد شخصیتی و شهروندی آن‌ها ۱۲۳
- توجه به تحقق خود واقعی دانش آموزان ۱۲۵
- تنظیم توقع و انتظار مدیر و معلم و اولیاء از دانش آموزان و وجود واقعی دانش آموز ۱۲۶
- نقش هم افزایی و هم آموزی دانش آموزان در فرایند یادگیری و داده‌ی افزایش می‌یابد ۱۲۷
- ۱۴- بازتعریف سرویس مدارس با رویکرد مهیا کردن دانش آموزان برای تمرین زندگی و پرهیز از تن پروری و آمادگی برای ایفای نقش فعال در جامعه ۱۲۹
- توجه به پیاده روی و نقش آن در تربیت ۱۳۰
- تربیت بر پایه استقلال کودکان اهمیت داده شود ۱۳۱
- پرهیز از محبت‌ها و حمایت‌های افراطی دانش آموزان ۱۳۲

- سرما و گرما طبیعی محیط در فصول مختلف و نقش آن در رشد دانش آموز ۱۳۳
- مواجه شدن دانش آموزان با واقعیت های جامعه به اندازه توان ۱۳۴
- ۱۵- تعریف نقش جدید اولیا به عنوان مکمل فرایند تعلیم و تربیت و تقویت همسویی
مدرسه و منزل در فرایند تربیت ۱۳۵
- تقویت رابطه ی عاطفی پدر و مادر در مواجهه با دانش آموزان ۱۳۶
- بستر سازی برای تقویت میزان و نوع همراهی اولیا با مدرسه ۱۳۷
- ۱۶- حذف فاصله بین رقابت بین مدارس و تقویت فرهنگ همکاری و تعامل بین دانش آموزان
و مدارس با رویکرد کاهش و حذف مسابقات ویرانگر تربیتی در راستای تربیت شهروند
مناسب ۱۳۹
- سیاست ها و برنامه های آموزشی متمرکز بر رشد تحصیلی با رویکرد تربیت
شهروند مناسب ۱۳۹
- تقویت فرهنگ همکاری بین مدرسه ای و حذف رقابت بین مدارس ۱۴۰
- کنترل تیم سازی و ممانعت از ایجاد گروه های رقیب (در ورزش و مسابقات
فرهنگی) جهت کنترل آسیب آن در فرایند تربیت ۱۴۲
- حذف امتحانات و رقابت بین دانش آموزان در تربیت رفاقت و با هم بودن تا سن ۱۵
سالگی ۱۴۵
- ۱۷- مدیریت بر شکل گیری اولین تصویر ذهنی به عنوان ماندگارترین تصویر ذهنی
دانش آموزان و اولیا در فرایند ثبت نام ۱۴۷
- ۱۸- تقویت تفکر نقادانه در فرایند تربیت ۱۵۰
- تقویت پرسشگری در دانش آموزان ۱۵۲
- ۱۹- باز تعریف تعامل وزارت آموزش و پرورش با وزارت خانه های دیگر خصوصا اداره
کار، فنی و حرفه ای، صنایع و شهرداری ها و... با رویکرد تربیت شهروند مناسب .. ۱۵۴
- مدیریت یکپارچه شهری در راستای تربیت شهروند مناسب ۱۵۴
- ۲۰- کلام آخر ۱۵۶